

บทที่ 3

แหล่งข้อมูลและวิทยากร

เมืองหริภุญชัย หรือลำพูน สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 14 ต่อมาได้พัฒนาขึ้นเป็นแคว้นหริภุญชัย เป็นศูนย์กลางของความเจริญแห่งหนึ่งในลุ่มแม่น้ำปิงตอนบน อันประกอบด้วยกลุ่มเมืองที่กระจายอยู่ในแถบที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง เท่าที่การสำรวจและค้นพบได้แก่ เวียงมโน (เขต อ.หางดง) เวียงท่ากาน (เขต อ.สันป่าตอง) และเวียงเกาะ (เขต อ.จอมทอง) ต่อมาแคว้น หริภุญชัยได้ขยายอำนาจลงไปทางใต้ที่ราบลุ่มแม่น้ำวัง โดยการสร้างเมืองเขลางค์นคร (เมือง ลำปาง) สมัยพระนางจามเทวี (แสงมลาเชม 2538 : 1)

ปฐมกษัตริย์ของแคว้นหริภุญชัย คือพระนางจามเทวี บุคที่มีความเจริญทางด้านศาสนา สังคม และวัฒนธรรมสูงสุด ได้แก่สมัยพระเจ้าอาทิตยราช และพระเจ้าสวาสีทธิ ลำพูน เสื่อมลงในสมัยพญาธิบว เพราะเมืองหริภุญชัยถูกพญามังรายยึดครองในปี พ.ศ. 1835

สภาพทั่วไปของจังหวัดลำพูน มีรายละเอียดดังนี้

1. ที่ตั้ง

จังหวัดลำพูนตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบน อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 18 องศาเหนือ และเส้นแวง 99 องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 689 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ และ 729 กิโลเมตร โดยทางรถไฟ (จังหวัดลำพูน 2539 : 1)

2. ขนาด

จังหวัดลำพูน มีพื้นที่ 4,486.8 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 4.85 ของ พื้นที่ภาคเหนือตอนบนทั้งหมด บริเวณที่กว้างที่สุดประมาณ 43 กิโลเมตร และยาวจากเหนือจดใต้ 136 กิโลเมตร

ตารางที่ 1 ตารางที่ตั้งและขนาดพื้นที่จังหวัดลำพูน จำแนกเป็นรายอำเภอและกิ่งอำเภอ

อำเภอ	ขนาดพื้นที่(ตร.กม.)	ร้อยละ
อำเภอเมืองลำพูน	471.50	10.50
อำเภอป่าซาง	293.60	6.54
อำเภอบ้านโฮ่ง	495.00	11.03
อำเภอแม่ทา	781.00	17.40
อำเภอลี้	1,800.00	40.15
อำเภอห้วยหัวช้าง	456.00	10.16
อำเภอบ้านธิ	134.00	2.98
กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง	55.70	1.24

(ที่มา : รายงานจังหวัดลำพูน 2539 : 1)

3. อาณาเขต

จังหวัดลำพูนมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ อำเภอเมือง ติดต่อกับอำเภอสารภี และอำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่ ทาง
ด้านอำเภอบ้านธิ

ทิศใต้ อำเภอลี้ ติดต่อกับ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และอำเภอสามเงา จังหวัดตาก

ทิศตะวันออก อำเภอแม่ทา อำเภอลี้ติดต่อกับอำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ อำเภอสามเงา
จังหวัดตาก

ทิศตะวันตก อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง ติดต่อกับอำเภอฮอด อำเภอจอมทอง อำเภอ
หางดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

4. ภูมิประเทศ

โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบหุบเขา และพื้นที่ภูเขา ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเป็นที่
ราบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบเชียงใหม่-ลำพูน หรือที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง กวง ลี้และแม่ทา โดยที่ราบลุ่ม
กว้างใหญ่เป็นที่ตั้งของอำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง และตอนเหนือของอำเภอบ้านโฮ่ง รวมพื้นที่
ประมาณ 2,403.2 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 53 ของพื้นที่ทั้งหมด มีระดับความสูงเฉลี่ย 200-400

เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตัวเมืองลำพูนมีความสูง 290.29 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ค่อนข้างลาดสูงชันในตอนกลางทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันตกเฉียงใต้ ตั้งแต่อำเภอแม่ทา ตอนใต้ของอำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอลี้ มีระดับความสูงระหว่าง 400-800 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ยกเว้นแนวภูเขาที่มีความสูงตั้งแต่ 800 เมตร ขึ้นไป ระดับความสูงจะลดลงประมาณ 400-800 เมตร เมื่อเข้าเขตที่ราบในอำเภอลี้ แล้วค่อยๆ ยกตัวสูงขึ้นมาทางทิศใต้ซึ่งเป็นชายแดนติดต่อกับจังหวัดลำปาง และจังหวัดตาก (ที่มา : รายงานจังหวัดลำพูน : 2539 : 2)

5. ภูมิอากาศ

จังหวัดลำพูนตั้งอยู่ในเขตร้อนที่ค่อนข้างเย็น เนื่องจากตั้งอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน ห่างไกลจากทะเลจึงมีฤดูแล้งที่ยาวนาน และมีอากาศร้อนจัด ช่วงเดือนมีนาคม - เมษายน เป็นฤดูร้อน ช่วงเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม เป็นฤดูฝน และช่วงเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ เป็นฤดูหนาว (ที่มา : รายงานจังหวัดลำพูน 2539 : 2)

6. ประชากร

ปัจจุบันจังหวัดลำพูนมีประชากรทั้งสิ้น 410,379 คน (ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ พฤศจิกายน 2538) แบ่งเป็นชาย 205,020 คน หญิง 205,359 คน มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 91 คน/ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีประชากรอยู่หนาแน่นคือกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง รองลงมาคืออำเภอเมือง และอำเภอป่าซางตามลำดับ อำเภอที่ประชากรอยู่น้อยที่สุดคือ อำเภอลี้ นอกจากนี้จังหวัดลำพูนยังมีประชากรชาวไทยภูเขาคิดเป็นร้อยละ 6.27 ของประชากรทั้งหมด กระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอลี้ อำเภอแม่ทา อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอทุ่งหัวช้าง

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรจังหวัดลำพูน ปี 2538

พื้นที่	ประชากร			จำนวน หลังคาเรือน
	รวม	ชาย	หญิง	
เทศบาลเมืองลำพูน	15,438	7,603	7,835	4,285
อำเภอเมืองลำพูน	122,197	59,918	62,279	34,814
อำเภอป่าซาง	66,170	32,723	33,447	19,261
อำเภอบ้านโฮ่ง	44,722	22,364	22,358	13,302
อำเภอแม่ทา	42,763	21,484	21,279	12,049
อำเภอเถิน	62,804	32,412	30,392	16,184
อำเภอทุ่งหัวช้าง	18,025	9,310	8,715	4,828
อำเภอบ้านธิ	18,296	9,121	9,177	5,718
กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง	19,962	10,085	9,877	5,834
รวม	410,379	205,020	205,359	115,975

(ที่มา : รายงานจังหวัดลำพูน 2539 : 29)

7. อาชีพ

7.1 เกษตรกร

จังหวัดลำพูนมีพื้นที่เกษตรกรรมรวม 607,802 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.75 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด จำนวนเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 63.15 ของประชากรทั้งหมด เกษตรกรปลูกลำไย ข้าว กระเทียม หอมแดง ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ และถั่วเหลือง

7.2 การประมง

การประมงในจังหวัดลำพูน มีการประมงน้ำจืด ตามแหล่งธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่ราชการสร้างขึ้น

7.3 ปศุสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงรายย่อยภายในครอบครัว มีการเลี้ยงเป็นฟาร์มบ้างแต่ไม่แพร่หลาย สัตว์เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ ฯลฯ

7.4 อาชีพอื่นๆ

นอกเหนือจากอาชีพต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ประชากรในจังหวัดลำพูน ยังมีอาชีพทอผ้า ทำไม้และสลัก การทำเหมืองแร่ รวมทั้งค้าขาย (ที่มา : รายงานจังหวัดลำพูน 2539 : 9 - 20)

8. รายได้ประชากร

จังหวัดลำพูนมีรายได้ประชาชาติต่อหัวต่อปีเท่ากับ 21,377 บาท ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา คือปี 2535 - 2536 จังหวัดลำพูนสามารถยกระดับรายได้ให้สูงขึ้นกว่าจังหวัดอื่นๆ คือ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 17.5/ปี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) คาดว่าประชากรในจังหวัดลำพูนจะมีรายได้ต่อปี ประมาณ 31,863 บาท (ที่มา : รายงานจังหวัดลำพูน 2539 : 28)

9. การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดลำพูนแบ่งเขตการปกครองเป็น 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 51 ตำบล 492 หมู่บ้าน

ตารางที่ 3 การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดลำพูน

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	สุขาภิบาล	องค์การบริหาร ส่วนตำบล
เมือง	471.5	14	144	3	5
ป่าซาง	293.6	9	78	2	1
บ้านโฮ้ง	495.0	5	51	1	-
แม่ทา	781.0	6	63	2	-
สัณฑ์	1,800.0	8	69	2	-
ทุ่งหัวช้าง	456.0	3	34	1	-
บ้านธิ	134.0	2	26	-	-
กิ่งอำเภอเวียง หนองล่อง	55.7	3	21	1	-
เทศบาลเมือง ลำพูน	-	1	-	-	-
รวม	4,486.8	51	492	12	6

(ที่มา : รายงานจังหวัดลำพูน 2539 :46)

วิทยากร

1. นายแก้ว ไชยสิทธิ์ อายุ 35 ปี
ที่อยู่ 21 บ้านไร่ ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
2. พ่อหนานใจ เป็งวงศ์ อายุ 70 ปี
ที่อยู่ 314 บ้านป่าตัน หมู่ 10 ตำบลเหมืองลี่ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
3. นายประหัด รุ่งเรือง อายุ 67 ปี
ที่อยู่ 38 บ้านปากทางม่วงโคน หมู่ 11 ตำบลเหล่าขาว อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน
4. พ่อหนานป่า ธรรมดา อายุ 73 ปี
ที่อยู่ 64 หมู่ 1 บ้านไร่ ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

5. นายพรหมมินทร์ ไชยเสน อายุ 54 ปี
ที่อยู่ 119 ตลาดบ้านแหมบ ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
6. นายไพฑูรย์ กันทะทรง อายุ 56 ปี
ที่อยู่ 123 ตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
7. นายทรัพย์ หุนอินทร์ อายุ 75 ปี
ที่อยู่ 92 บ้านป่าทางม่วงโตน หมู่ 11 ตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
8. พ่อน้อยจันทร์ ค้อยคำ อายุ 70 ปี
ที่อยู่ 91 บ้านแพะขันต์ ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
9. นายอุทท วินันท์ อายุ 63 ปี
ที่อยู่ 38 บ้านม่วงน้อย ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
10. นายไล สิทธิตัน อายุ 71 ปี
ที่อยู่ 198 หมู่ 10 บ้านป่าตัน ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
11. นายวิชา จงมการ อายุ 56 ปี
ที่อยู่ 61 บ้านไร่ ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
12. นายวิจิตร ศิจิตกาศ อายุ 54 ปี
ที่อยู่ 13 บ้านเหมืองลี้ก ตำบลนาทุ่งหลวง อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน
13. นายศรีจิ่ง กาปัญญา อายุ 57 ปี
ที่อยู่ 326 หมู่ 2 บ้านทุ่งโป่ง ตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
14. นายศรีเมือง อิตะโสณ อายุ 60 ปี
ที่อยู่ 107 บ้านป่าตัน หมู่ 10 ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน